

**Prezes
Sądu Okręgowego
w Rzeszowie**

Sąd Okręgowy
35 - 959 Rzeszów6
Pl. Śreniawitów 3
tel. (017) 8756 200 fax 8627 265
e-mail: prezes@rzeszow.so.gov.pl

Rzeszów, dnia 28 listopada 2008r.

VII W 4108-15/08

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH

WPE. 2008 -12- 08

ZAL. / NR 1192206

RPO - 600254 / 08

Biuro

Rzecznika Praw Obywatelskich

Al.Solidarności 77

2008 -12- 09

00-0950 Warszawa

W nawiązaniu do pisma z dnia 14.11.2008r. i po zapoznaniu się z informacją z dnia 13.11.2008r. o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Schronisku dla Nieletnich w Łąncucie RPO-600254-VII-1106-08/GR/KMP uprzejmie informuje, że nie zgłaszam zastrzeżeń do zawartych w niej uwag i zaleceń.

Jednocześnie podaję, że odpis powyższej informacji przesłałem Sędziemu nadzorującemu Schronisko celem zapoznania się z jego treścią oraz wykorzystania przy kontroli placówki, a w szczególności celem dopilnowania w ramach sprawowanego niego nadzoru czy wyeliminowane zostały braki o jakich mowa w w/w informacji (głównie dotyczące praktyki izolowania nieletnich w izbach przejściowych ze względów wychowawczych).

Nadmieniam, że odpis powyżej informacji przesłałem również Dyrektorowi Schroniska i zwróciłem się o podanie w terminie 7 dni czy i jakie kroki zostały podjęte celem wykonania zawartych w informacji zaleceń,

IT. 31.12.08.

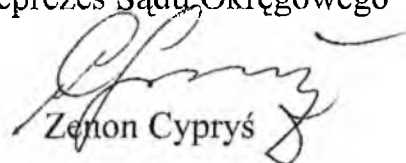
a w szczególności czy wyeliminowano praktykę izolowania nieletnich w izbach przejściowych ze względów wychowawczych.

Wskazuję ponadto, że każdorazowo przesyłając odpis sprawozdania z okresowej kontroli Schroniska dla Nieletnich w Łańcucie Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie sygnalizowałem braki w zakresie kompletności dokumentacji będącej podstawą przyjęcia lub zwolnienia nieletniego ze schroniska i konieczność zwrócenia na to uwagi sędziom orzekającym o umieszczeniu w schronisku.

Obecnie w związku z wnioskami za które dziękuję zawartymi w przesłanej informacji polecę by szkolenie okręgowe sędziów obejmowało powyższą problematykę. Zwrócę się także do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie o rozważenie wystąpienia do Ministerstwa Sprawiedliwości o rozważenie zorganizowania centralnego szkolenia sędziów obejmującego tę problematykę.

Z poważaniem

Wiceprezes Sądu Okręgowego

Zenon Cyprys

SCHRONISKO DLA NIELETNICH

ul. Grunwaldzka 10
37-100 ŁAŃCUT
tel. 017 225 22 41, fax 017 225 27 61
NIP 815-13-81-458

L.dz. 300/08

Łańcut, 09.12.2008r.

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPE.	2008-12-12
ZAL.	NR. 1793376

2008-12-15

Dyrektor**Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego
w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich**

RPO - 600254/08

W odpowiedzi na pismo RPO – 600254 – VII – 1106/08/GR z dnia 14.11.2008r. pragnę ustosunkować się do zaleceń oraz uwag wynikających z Ekspertyzy z wizytacji w Schronisku dla Nieletnich Łańcucie.

Schronisko dla Nieletnich w Łańcucie jest środkiem tymczasowym, stosowanym wobec nieletnich, którzy ukończyli 13 lat, dokonali czynów karalnych i muszą pozostawać do dyspozycji organu procesowego ze względu na toczące się w trybie poprawczym postępowanie. Placówka ma charakter zamknięty, łączy w sobie dwa typy schronisk (zwykłe i interwencyjne).

Wizytacja odbywała się w okresie remontu grup internatowych, co miało wpływ na sytuację prowadzonych czynności.

- Wychowankowie grupy interwencyjnej przebywali czasowo w pomieszczeniach izb przejściowych, gdyż nie było innych możliwości do zabezpieczenia im pobytu. Koniecznym warunkiem organizacji grupy interwencyjnej jest zapewnienie wychowankom kontroli zachowania poprzez stosowanie monitoringu i izolacji od innych grup schroniska zwykłego. Uważam, że standard pomieszczeń, w których przebywali czasowo wychowankowie grupy interwencyjnej tj. izby przejściowej jest podobny do pomieszczeń właściwej grupy interwencyjnej.

- W planach remontów placówki na najbliższy okres przewidziana jest modernizacja warsztatów szkolnych, w tym pomieszczeń sanitarnych.

- W placówce istnieją cztery pomieszczenia mieszkalne spełniające również wymogi określone dla izb przejściowych (są one monitorowane). W izbach tych mogą przebywać wychowankowie umieszczeni w schronisku po raz pierwszy, nieletni po samowolnie

17. 30.12.08.

przedłużonej przepustce, po ucieczce lub przeniesieni z innego schroniska, a także podopieczni doraźnie wyłączani z zajęć programowych. Nadmieniamy, że doraźne umieszczenie wychowanka w izbie przejściowej nie jest karą, lecz izolacją od grupy wiążącą się z indywidualną potrzebą utrzymania bezpieczeństwa i porządku w zakładzie oraz zapobieżenia agresji lub dezorganizacji życia w zakładzie.

Wychowankowie przebywający w izbie przejściowej mają możliwość brania udziału w niektórych zajęciach dydaktycznych i wychowawczych organizowanych dla ogółu wychowanków lub zajęć indywidualnych.

Istniejące regulaminy izby przejściowej zostaną w najbliższym czasie skorygowane.

- Jak słusznie zauważono w Księdze ewidencji wychowanków wyłączonych z zajęć programowych i umieszczonych w izbie przejściowej ze względów wychowawczych na stronie 12 istnieje zapis dotyczący pobytu w izbie przejściowej w okresie od 29 maja 2008r do 14 czerwca 2008r. (17 dni). Informuję, że zapis ten jest omyłkowy. Z analizy dokumentacji nieletniego (arkusze spostrzeżeń) wynika, że chłopiec przebywał w izbie do 11 czerwca 2008r. (14 dni). Pracownik odpowiedzialny za pobyt nieletnich w izbie przejściowej otrzymał ustne polecenie wzmożonej kontroli dokumentacji izb przejściowych, w szczególności długości pobytu nieletnich.

- W związku z powtarzającą się uwagą o „karnym” stosowaniu umieszczenia nieletniego w izbie przejściowej wyjaśniam, że **umieszczenie w izbie przejściowej nie jest środkiem dyscyplinarnym** i jako taki nie podlega możliwości wnoszenia odwołania od decyzji Dyrektora Schroniska. Długość pobytu w izbie przejściowej (do 14 dni) przewidziana jest na indywidualne wyjaśnienie przyczyn doraźnego wyłączenia z programowych zajęć.

- Zadaniem wychowawczym Schroniska jest rozpoczęcie procesu resocjalizacji uwzględniającego udzielenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz psychiatrycznej nieletniemu jego rodzinie, która może być organizowana w formie: zajęć psychoedukacyjnych, zajęć specjalistycznych (socjoterapeutycznych, wyrównawczych, korekcyjnych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym), porad dla wychowanków oraz ich rodziców, działań mediacyjnych i interwencyjnych.

W naszej placówce wprowadziliśmy na zasadzie innowacji opracowywanie wstępnego Indywidualnego Programu Resocjalizacji w odniesieniu do wychowanków, dla których prawomocnym postanowieniem Sądu przewidziane jest umieszczenie w zakładzie poprawczym. Zaznaczamy, że zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 roku, indywidualny plan resocjalizacji sporządza się w zakładzie poprawczym.

Uwagi dotyczące systemu resocjalizacji w naszej placówce zostaną uwzględnione w dalszej pracy wychowawczej.

- W celu eliminowania przypadków przedłużania nieprawego pobytu nieletniego w Schronisku lub zwalniania go zostanie wzmoczona kontrola dokumentacji wychowanków, ze szczególnym uwzględnieniem podstawy prawnej przyjęcia, pobytu i zwalniania nieletniego. W wyżej wymienionej sprawie ewentualne wątpliwości będą konsultowane z Sędzią nadzorującą Schronisko.

- W odniesieniu do uwag dotyczących dokumentacji placówki informuję, że prowadzone są prace nad wprowadzeniem poprawek do Regulaminu Schroniska oraz innych regulaminów wewnętrznych. W wyniku pomyłki, Komisji udostępniony został wstępny projekt Regulaminu Wychowanka Schroniska. W placówce obowiązuje Regulamin wychowanka Schroniska wprowadzony z datą 1 września 2008 roku.

- W odniesieniu do oceny zawartej w ekspertyzie dotyczącej opieki medycznej w Schronisku uważam, że zawiera ona nieścisłości i nie oddaje faktycznego poziomu świadczonych usług. Informuję, że w placówce zatrudnieni są:

- dwie pielęgniarki (0,6 etatu i 0,4 etatu),
- lekarz internista (1/4 etatu),
- lekarz stomatolog (1/4 etatu),
- lekarz neurolog (1/4 etatu),
- lekarz psychiatra (1/4 etatu).

Zapewniony jest także dostęp do lekarzy specjalistów poza placówką w uzasadnionych przypadkach, co wymaga akceptacji sądu kierującego wychowanką do Schroniska. Charakter opieki medycznej nastawiony jest na spełnianie podstawowych wymogów zdrowotnych, rehabilitacyjnych i higienicznych wychowanków oraz prowadzenie profilaktyki prozdrowotnej. Dodatkowo lekarze uczestniczą w prowadzeniu badań zawartych w opinii o nieletnim do sprawy procesowej.

Jako uzasadnienie wywiązywania się z obowiązków opieki medycznej przytaczam dane za 2008 rok (do 1.12.2008r.)

- lekarz stomatolog przeprowadził 64 przeglądy uzębienia nieletnich, w 121 przypadkach podjęte zostało leczenie;
- lekarz internista przeprowadził 55 badań wstępnych oraz 113 badań kontrolnych;
- lekarz neurolog przeprowadził 55 badań diagnostycznych, dodatkowych konsultacji 38;
- lekarz psychiatra przeprowadził 53 badania diagnostyczne oraz 61 dodatkowych konsultacji;

- pielęgniarki przeprowadziły 62 badania wstępne, zabiegi doraźne 421, asysta stomatologiczna 121, badania krwi 26, szczepienia p/WZWB 5. Wykonały w odstępach dwumiesięcznych kompleksowe przeglądy wychowanków i pracowników, prowadziły oświatę zdrowotną (pogadanki dla wychowanków, filmy edukacyjne, 8 gazetek tematycznych). Pielęgniarki prowadzą współpracę z ZOZ w Łańcucie i Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Łańcucie..

W roku 2008 wychowankowie skorzystali z 16 konsultacji specjalistycznych poza Schroniskiem, w tym:

- opieka poradni chirurgicznej 5;
- opieka poradni dermatologicznej 3;
- lekarza chorób zakaźnych 4;
- diabetologa 3;
- USG jamy brzusznej 1.

W 3 wypadkach interweniowało Pogotowie Ratunkowe, jeden wychowanek przebywa w Szpitalu Psychiatrycznym w Jarosławiu. Przypominam, że konsultacje specjalistyczne poza terenem placówki każdorazowo wymagają zgody Sądu i skierowania do specjalisty.

Ponadto edukacja prozdrowotna prowadzona jest przez nauczycieli, wychowawców w ramach zajęć programowych szkoły i internatu, socjoterapii, kółka profilaktyczno – edukacyjnego w zakresie HIV i AIDS.

Dodatkowo informuję, że w Schronisku dla Nieletnich zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 maja 2007 roku prowadzi się jedynie profilaktykę uzależnień od środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz działania zmierzające do zmotywowania osób uzależnionych do podjęcia leczenia. Wobec osób uzależnionych, które pomyślnie zakończyły proces leczenia, organizuje się formy pomocy w utrzymaniu abstynencji.

W miarę możliwości etatowych zostaną podjęte starania zatrudnienia instruktora terapii uzależnień. Uwzględniam ewentualność zdobycia odpowiedniego certyfikatu przez pracownika zatrudnionego w placówce.

Zaznaczam, że zarówno pedagog jak i psycholog prowadzą zajęcia socjoterapeutyczne planowane w zakresie 2 godzin tygodniowo (zgodnie z zatwierdzonym planem pracy Schroniska na rok szkolny 2008/2009).

Tematyka obejmuje:

- integrację grupy,
- określenie zasad pracy w zespole,

- kształtowanie umiejętności współuczestniczenia w zajęciach,
- poznanie własnych potrzeb w relacji z grupą,
- rozwijanie umiejętności rozpoznawania emocji własnych i konfrontowania się z ich odbiorem przez grupę,
- problem blokowania emocji jako sposobu zachowania w sytuacji trudnych,
- agresywność, sposoby zachowania poprzez modelowanie TZA,
- asertywność, jako wyrażanie swoich potrzeb i oczekiwań,
- poznawanie mechanizmów uzależnień,
- prowadzenie wstępnej terapii drugorzędowej,
- tolerancja wobec osób niepełnosprawnych, prezentujących specyficzne sposoby ocen i światopoglądu,
- rozpoznawanie sytuacji zagrożenia dla życia i zdrowia oraz sposobów ich minimalizowania, problem AIDS, chorób zakaźnych i cywilizacyjnych,
- planowanie usamodzielnienia się,
- rozwiązywanie sytuacji trudnych i konfliktów wewnątrz grupy, rola mediatora,
- znaczenie resocjalizacji prowadzonej w Schronisku, rola IPR-ów.

W planowanych zajęciach socjoterapeutycznych mogą uczestniczyć wychowankowie na zasadzie indywidualnego zainteresowania. W formie pomocy przy prowadzeniu działań socjoterapeutycznych uczestniczy na zasadzie wolontariatu studentka Uniwersytetu Rzeszowskiego - V roku Psychoprofilaktyki Społecznej, która wcześniej odbyła praktyki specjalistyczne w naszej placówce.

Z poważaniem

DYREKTOR SCHRONISKA
mgr Robert Tendaj

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Al. Ujazdowskie 11
00-950 WARSZAWA Skr. Pocz. 33
Centrala tel. 52 12 888

Warszawa, dnia 23 grudnia 2008 r.

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH
WPL. 2008-12-24
ZAL. NR 1195886

DWOiP.III.073-49/08

RPO-600254/08

Pan
dr Janusz Zagórski
Dyrektor Zespołu
Praw Karnego Wykonawczego
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

2008-12-31

szanowny Panie Dyrektorze,

W odpowiedzi na pismo nr RPO- 600254-VII-1106/08/GR z dnia 14 listopada 2008 r. dotyczące przekazania „Informacji o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Schronisku dla Nieletnich w Łańcucie” oraz „Ekspertyzy z wizytacji Schroniska dla Nieletnich w Łańcucie”, uprzejmie informuję, że wszystkie przekazane uwagi dotyczące funkcjonowania placówki zostały szczegółowo przeanalizowane i wyjaśnione. Podjęto również działania zmierzające do wyeliminowania wskazanych uchybień. Poniżej przedstawiam stanowisko wobec poszczególnych wniosków i zaleceń.

Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji pozytywnie ocenia działania dyrektora schroniska podejmowane w celu poprawienia warunków pobytu i resocjalizacji wychowanków. Prace remontowe prowadzone są w placówce sukcesywnie. Kwestionowane rozwiązania organizacyjne w okresie remontu były konieczne i wynikały z charakteru schroniska interwencyjnego, które jest również przeznaczone dla nieletnich stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo zagrożenie dla bezpieczeństwa schroniska zwykłego.

Uprzejmie wyjaśniam, że „Regulamin Schroniska dla Nieletnich w Łańcucie” podlega modyfikacji z powodu udoskonalania systemu wychowawczego schroniska. Ostateczna wersja tego regulaminu, który zgodnie z § 14 i § 34 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich

(Dz. U Nr 121, poz, 1359), określa wewnętrzny porządek funkcjonowania placówki, zostanie poddana kontroli w trybie sprawowanego nadzoru.

Departament podziela przekazane stanowisko w sprawie nieprawidłowości dotyczących „doraźnego” umieszczania nieletnich w izbie przejściowej z tzw. „względów wychowawczych”. Zgodnie bowiem z § 25 ust. 1 pkt 4 powołanego rozporządzenia, dyrektor zakładu/schroniska dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku może na czas określony umieścić nieletniego w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym lub izbie przejściowej. Nie mają jednak w takim przypadku zastosowania przepisy dotyczące 14- dniowego czasu pobytu w izbie przejściowej. W związku z niewłaściwą interpretacją § 51 ust. 1 wskazanego rozporządzenia dotychczas były podejmowane działania w celu wyeliminowania nieodpowiedniej praktyki. Także w planie czynności nadzorczych na rok 2009 przewidziane zostały kontrole procedury umieszczania wychowanków w izbach przejściowych. Ponadto rozważane jest wprowadzenie odpowiednich uregulowań prawnych tego zagadnienia.

W związku z zaleceniem dotyczącym przywrócenia w Schronisku dla Nieletnich w Łąncucie izby izolacyjnej, uprzejmie informuję, że zostanie przygotowane odpowiednie pomieszczenie, które pozwoli na zastosowanie takiego środka przymusu bezpośredniego.

Jednocześnie wyjaśniam, że w związku z zakończeniem prac remontowych został już spełniony postulat dotyczący poprawy funkcjonowania schroniska dla nieletnich poprzez właściwe rozmieszczenie grup. Wprowadzona została również zasada codziennego pobytu wychowanków na świeżym powietrzu. Pracownicy kuchni przestrzegają obowiązku nakrywania głowy. Natomiast poprawienie warunków sanitarno-higienicznych w warsztatach szkolnych będzie możliwe w terminie późniejszym, po remoncie tego działu schroniska. Obecnie wychowankowie mogą korzystać z kąpieli w internacie.

W celu wyeliminowania przypadków przedłużania pobytu nieletnich w schronisku została wzmożona kontrola dokumentacji wychowanków przez dyrektora placówki. Ponadto problem legalności pobytu nieletnich w schroniskach będzie nadal poruszany na szkoleniach sędziów rodzinnych.

Uprzejmie informuję, że kwestie dotyczące prowadzenia schronisk zwykłych wspólnie z interwencyjnymi były wielokrotnie przedmiotem dyskusji w resorcie sprawiedliwości. Stwierdzono, że najkorzystniejszym rozwiązaniem dla prowadzonych postępowań sądowych byłoby utworzenie na terenie całego kraju sieci jednorodnych, oddzielonych od zakładów poprawczych małych, schronisk dla nieletnich. Względy finansowe i kadrowe nie pozwoliły dotychczas na realizację takiego przedsięwzięcia. Aktualnie funkcjonują tylko trzy schroniska

interwencyjne, które są połączone ze schroniskiem zwykłym. Ponadto 9 schronisk dla nieletnich funkcjonuje łącznie z zakładami poprawczymi.

Odnosząc się do poruszonej kwestii „wydarzeń nadzwyczajnych” uprzejmie wyjaśniam, że zgodnie z § 77 i § 97 powołanego wyżej rozporządzenia; dyrektor schroniska dla nieletnich / zakładu poprawczego jest zobowiązany do powiadamiania prezesa sądu okręgowego i Ministerstwa Sprawiedliwości o tzw. wydarzeniach nadzwyczajnych. Należy zauważyć, że jakkolwiek sam termin „wydarzenie nadzwyczajne” nie został sprecyzowany w obowiązujących przepisach, to procedura zgłaszania i wyjaśniania została ściśle określona wewnętrznym zarządzeniem departamentu nadzorującego zakłady dla nieletnich. Zaniedbanie obowiązku zawiadomienia o takiej sytuacji wiąże się z konsekwencjami służbowymi. W każdym przypadku przeprowadzane jest szczegółowe postępowanie wyjaśniające (najczęściej na miejscu zdarzenia w placówce). W wyniku postępowania formułowane są zalecenia, a sposób ich realizacji podlega ścisłej kontroli. Corocznie przeprowadzana jest analiza wydarzeń nadzwyczajnych, na podstawie której podejmowane są działania w celu poprawienia warunków bezpieczeństwa w placówkach i ograniczenia liczby wydarzeń. Ponadto w przygotowywanym projekcie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich zaproponowano określenie sytuacji nadzwyczajnej, wydarzenia nadzwyczajnego jako zdarzenia, które spowodowało zagrożenie lub naruszenie bezpieczeństwa zakładu lub schroniska, zagrożenie dla zdrowia lub życia nieletniego lub pracownika zakładu lub schroniska oraz naruszenie prawa przez wymienionych ścigane z rządu. Projekt przedmiotowego rozporządzenia jest na etapie uzgodnień międzyresortowych.

Uprzejmie informuję, że Departament nie podziela negatywnej opinii o jakości opieki medycznej w Schronisku dla Nieletnich w Łańcucie. Zatrudnianie w placówce znacznej liczby lekarzy, dostęp wychowanków do usług w przychodniach specjalistycznych, przedstawione przez dyrektora wykazy badań lekarskich nieletnich, jak również zakres świadczonej pomocy, nie dają podstaw do uznania podejmowanych działań za niewłaściwe. Ponadto wychowankowie w rozmowach z wizytatorami lustrującymi dotychczas placówkę nie zgłaszali zastrzeżeń do udzielanej im opieki lekarskiej.

Przyznać jednak należy, że zarówno w schroniskach dla nieletnich, jak i zakładach poprawczych występuje pilna potrzeba zatrudnienia instruktorów terapii uzależnień. Działania w tym kierunku są już prowadzone w miarę pozyskiwania nowych etatów. Dyrektor

Schroniska dla Nieletnich w Łąncucie przewiduje także zdobycie odpowiedniego certyfikatu przez pracownika już zatrudnionego w placówce.

Należy zwrócić uwagę, że zalecenie dotyczące zmiany przestarzałego rozporządzenia z dnia 7 maja 1983 r. w sprawie zasad i trybu postępowania w przedmiocie leczenia odwykowego osób uzależnionych od alkoholu umieszczonych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich (Dz. U. Nr 25, poz. 112) jest bezprzedmiotowe. Powyższe rozporządzenie zostało już znowelizowane przez rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu postępowania leczniczego, rehabilitacyjnego i reintegracyjnego w stosunku do osób uzależnionych umieszczonych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich (Dz. U. Nr 93, poz. 627). Jednocześnie informuję, że powyższe rozporządzenie określa, iż w schroniskach prowadzi się jedynie profilaktykę uzależnień od środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz działania zmierzające do zmotywowania osób uzależnionych do podjęcia leczenia. Wobec osób uzależnionych, które pomyślnie ukończyły proces leczenia, organizuje się formy pomocy w utrzymaniu abstynencji.

Uprzejmie wyjaśniam, że w Schronisku dla Nieletnich w Łąncucie prowadzona jest edukacja w zakresie HIV i AIDS w ramach zajęć programowych szkoły i internatu, zajęć socjoterapii oraz kółka profilaktyczno-edukacyjnego. Badania nieletnich w kierunku wykrycia zakażenia HBS, WR i HIV przeprowadzane są na zlecenie lekarza. Zarówno wychowankowie jak i pracownicy przechodzą szczepienia ochronne przeciwko żółtacze. Wydaje się jednak niezbędne wypracowanie jednolitych, systemowych rozwiązań w powyższym zakresie. Z tego powodu planowane jest uregulowanie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej w podległych placówkach.

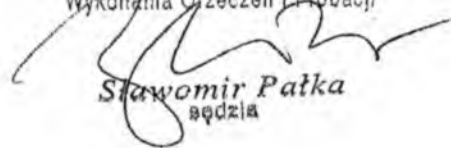
Reasumując, należy zauważyć, że ustalenia Przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich z wizytacji Schroniska dla Nieletnich w Łąncucie są częściowo zbieżne z wynikami kontroli i lustracji, przeprowadzonych przez sędziego rodzinnego, wizytatorów Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego przy Sądzie Okręgowym w Katowicach oraz wizytatorów Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji.

Pragnę zapewnić Pana Dyrektora, że ochrona wychowanków przebywających w podległych placówkach przed poniżającym godność traktowaniem i przemocą oraz zapewnienie respektowania praw nieletnich jest priorytetowym zadaniem nadzoru sprawowanego przez Ministra Sprawiedliwości. Jednocześnie wyrażam nadzieję

na współpracę i wsparcie w działaniach zmierzających do usprawnienia systemu resocjalizacji
w zakładach poprawczych i w schroniskach dla nieletnich.

Z poważaniem

ZASTĘPCA DYREKTORA DEPARTAMENTU
Wykonania Orzeczeń i Probacji

Sławomir Pałka
sędzia

Wpłynęło do dnia 30.12.2008

5

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

RPO-600254-VII-1106-08/GR

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Zespół Prawa Karnego
Wykonawczego

Warszawa. *Określone 1009/1*

Pan Dyrektor
Departament Wykonania Orzeczeń
i Probacji

Ministerstwo Sprawiedliwości
WARSZAWA

1363767

Szanowny Panie Dyrektorze,

Uprzejmie dziękuję za pismo z dnia 23 grudnia 2008 r., podpisane przez Zastępcę Dyrektora Departamentu, Pana Sławomira Pałkę, w którym zawarto stanowisko wobec treści „Informacji o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Schronisku dla Nieletnich w Łańcucie”, a także zawartych w niej wniosków i zaleceń.

Po analizie tego pisma zobligowany jestem - w pierwszym rzędzie - odnieść się do następującego stwierdzenia: „*zalecenie dotyczące zmiany przestarzałego rozporządzenia z dnia 7 maja 1983 r. w sprawie zasad i trybu postępowania w przedmiocie leczenia odwykowego osób uzależnionych od alkoholu umieszczonych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich (Dz. U. Nr 25, poz. 112) jest bezprzedmiotowe. Powyższe rozporządzenie zostało już znowelizowane przez rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu postępowania leczniczego, rehabilitacyjnego w stosunku do osób uzależnionych umieszczonych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich (Dz. U. Nr 93, poz. 627)*”.

Proszę zatem o przywołanie uprzejmej uwadze Pana Dyrektora, że wymienione w piśmie z 23 grudnia 2008 r. rozporządzenia wykonują dwie różne ustawy. Pierwsze z nich, z 1983 r., jest rozporządzeniem wykonawczym do ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2007 r., Nr 70, poz. 473 ze zm.), natomiast drugie - z 2007 r. - do ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 ze zm.). Zatem nie tylko treść § 7 rozporządzenia z 17 maja 2007 r., ale przede wszystkim inny przedmiot regulacji tych ustaw sprawia,

że niemożliwe jest zamienne traktowanie wydanych do nich (i na podstawie zawartych w nich przepisów) aktów wykonawczych.

Inną kwestią jest natomiast konieczność poddania praktycznej ocenie przyjętej w zakładach i schroniskach koncepcji oddziaływań wobec nieletnich uzależnionych od środków odurzających. W myśl rozporządzenia z 17 maja 2007 r., w placówkach tych - z wyłączeniem zakładu w Białymstoku, który jako jedyny ma status zakładu resocjalizacyjno-terapeutycznego - bez naruszania prawa dopuszczalne jest jedynie prowadzenie działań profilaktycznych oraz motywujących do podjęcia leczenia. Dla oceny, czy obecny system może być adekwatny do potrzeb nieletnich, konieczne jest zatem poddanie fachowemu sprawdzeniu również sposobu i efektów realizowania zadań leczniczych, rehabilitacyjnych i reintegracyjnych w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku.

Z przedstawionych względów - na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) - uprzejmie proszę o przekazanie informacji o przyjętym kierunku uporządkowania tej problematyki, jak też pracach legislacyjnych w tym zakresie.

Z uwagi na znaczenie właściwego uregulowania zagadnień, które wskazane zostały w Informacji, dla stanu realizacji i przestrzegania praw nieletnich w placówkach resocjalizacyjnych, zwracam się również o okresowe przesyłanie informacji o stanie i wynikach prowadzonych prac legislacyjnych, dotyczących problematyki:

- izb przejściowych,
- wypadków nadzwyczajnych,
- profilaktyki zdrowotnej w zakresie zakażeń.

Na tej samej podstawie prawnej proszę także uprzejmie o przesłanie do Biura RPO:

1/ ostatniej analizy wydarzeń nadzwyczajnych (jak wynika z pisma, analizy takie corocznie przeprowadzane są w Departamencie),

2/ ostatnich sprawozdań z kontroli przeprowadzonych w Schronisku dla Nieletnich w Łańcucie przez wizytatorów Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego w Katowicach i wizytatorów Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości, a także kontroli nadzorującego Schronisko Sędziego rodzinnego, o ile miała miejsce po 23 października 2008 r.

Z uznaniem należy przyjąć wiadomość o ujęciu w planie czynności nadzorczych na 2009 r. kontroli praktyki umieszczania nieletnich w izbie

przejściowej lub oddzielnym pomieszczeniu. Czuję się w obowiązku przypomnieć, że problem ten był przedmiotem wielu, jak dotąd bezskutecznych, interwencji Rzecznika (wskazywany był już, m.in., w wystąpieniu oraz Informacji RPO na temat stanu przestrzegania praw wychowanków zakładów poprawczych o nr. RPO-324046/99/XI, a także w wystąpieniu sygnalizującym rażące naruszenia praw nieletnich w Schronisku dla Nieletnich w Ś., o nr. RPO-525930-06/XI/XX). Pozwolę sobie wyrazić nadzieję, że przedmiotem zainteresowania nadzoru będą również inne, wskazane w Informacji sygnały o zjawiskach wskazujących na poważne naruszenia praw nieletnich (str. 7 Informacji). Oprócz bezprawnej izolacji są to w szczególności: pozbawianie nieletnich możliwości codziennego przebywania na świeżym powietrzu, a także utrudnienia w kontaktach z rodziną (art. 37c) Konwencji o prawach dziecka - Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 ze zm.). Trudno także uznać, że fakt dobrego zorganizowania opieki medycznej w placówkach dla nieletnich podległych Ministrowi Sprawiedliwości oznacza, iż wyniki kontroli w tym zakresie nie mogą budzić zastrzeżeń (w ekspertyzie ani informacji nie uznano zresztą „podejmowanych - w Schronisku dla Nieletnich w Łańcucie - działań za niewłaściwe”, z kolei fakt; że zastrzeżenia w tym zakresie nie były przez wychowanków werbalizowane wobec innych wizytatorów, nie przesądza o tym, jaka była wówczas ich opinia w tym względzie).

Okrutne i nieludzkie traktowanie wychowanków to nie tylko stosowanie wobec nich przemocy i bezprawne karanie, ale także nieprzestrzeganie ich podstawowych praw. Jednym z przejawów braku dbałości o właściwą realizację tych praw są uregulowania wewnętrzne placówek - nieuporządkowane i w części niespójne z obowiązującym stanem prawnym i międzynarodowymi standardami (przykładem są „regulaminy” Schroniska dla Nieletnich w Łańcucie, których rozliczne braki i wady opisane są na str. 8 i 9, a także 11 i 12 Informacji). Ich stan wskazuje na wieloletnie zaniedbania nadzoru w tym zakresie.

Sytuacja w zakresie realizacji i przestrzegania praw nieletnich, ujawniona w wizytowanych dotychczas w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji schroniskach dla nieletnich oraz zakładach poprawczych, nakazuje zwrócić się o wzmożenie nadzoru sprawowanego przez Ministra Sprawiedliwości.

T. - 21. 03. 2009 / 1

DYREKTOR ZESPOŁU
dr Jacek Zagórski

Warszawa, dnia 12 marca 2009 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Al. Ujazdowskie 11
00-950 WARSZAWA Skr. Pocz. 33
Centrala tel. 52 12 888

DWOiP.III.073-49/08

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPE.	2009-03-13
ZAL.	2/16 NR 1213985

RPO-600254/08

Pan
dr Janusz Zagórski
Dyrektor Zespołu
Prawa Karnego Wykonawczego
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

2009-03-17

Grzegorz Jani Dyrektor

W związku z uwagami i zaleceniami przekazanymi w piśmie nr RPO-600254-VII-1106/08/GR z dnia 4 lutego 2009 r., dotyczącymi konieczności podjęcia prac legislacyjnych w zakresie leczenia odwykowego osób uzależnionych od alkoholu umieszczonych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich, jak również oceny przyjętej w podległych placówkach koncepcji oddziaływań wobec nieletnich uzależnionych od środków odurzających, uprzejmie informuję, że powyższe kwestie będą przedmiotem analiz w Wydziale Wykonania Orzeczeń Rodzinnych i Nieletnich.

Jednocześnie wyjaśniam, że aktualnie nie są prowadzone prace legislacyjne dotyczące problematyki izb przejściowych, wydarzeń nadzwyczajnych oraz profilaktyki zdrowotnej w zakresie zakażeń. Projekt nowej ustawy *Prawo nieletnich* wraz z aktami wykonawczymi jest w trakcie uzgodnień wewnątrzresortowych - na etapie opracowywania zgłoszonych uwag do projektu regulacji. Wnioski wynikające z przeprowadzonych przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wizytacji w zakładach poprawczych i w schroniskach dla nieletnich zostaną uwzględnione w czynnościach nadzorczych prowadzonych przez Departament oraz zostaną zgłoszone do kolejnych projektowanych regulacji.

Ponadto informuję, że w Schronisku dla Nieletnich w Łańcucie, w dniu 17 lutego 2009 r. została przeprowadzona kontrola przez głównego wizytatora Departamentu

Wykonania Orzeczeń i Probacji, dotycząca ustalenia efektów podjętych działań naprawczych w zakresie wyeliminowania nieprawidłowości, wskazanych przez przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich.

W załączeniu uprzejmie przekazuję do wiadomości kopię sprawozdania z kontroli w Schronisku dla Nieletnich w Łańcucie oraz analizę wydarzeń nadzwyczajnych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich za lata 2007-2008 roku. Jednocześnie uprzejmie informuję, że po wizytacji schroniska w październiku 2008 roku nie było dodatkowej kontroli przeprowadzanej przez sędziego nadzorującego schronisko.

Załącz.: 2

Z poważaniem
ZASTĘPCA DYREKTORA DEPARTAMENTU
Wykonania Orzeczeń i Probacji

Sławomir Pałka
sędzia

Zapoczątkowa się w dniu 17.03.2008r.

2009 -05- 2 2

RPO-600254/08

Warszawa, dnia 21 maja 2009 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

RPO-600254-VII-11006/08/WJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPŁ.	2009 -05- 2 1
ZAL.	NR 1232748

Notatka służbowa

dotycząca realizacji wniosków po wizytacji zapobiegawczej przedstawicieli BRPO w Schronisku dla Nieletnich w Łańcucie w dniu 23 października 2008 r.

W ramach zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich wykonali czynności (opisane w sprawie) w celu ustalenie sposobu traktowania nieletnich oraz warunków ich pobytu w wymienionej placówce.

W ramach wizytacji ustalono, że sposób traktowania wychowanków jest właściwy. Natomiast uwagi dotyczyły opracowania nowych uregulowań wewnętrznych w zakresie umieszczania w izbie przejściowej, codziennego umożliwiania korzystania nieletnim ze świeżego powietrza, sprecyzowania rozumienia używanego określenia „wydarzenia nadzwyczajne”, wzmożenia działań w trybie nadzoru wewnętrznego i zewnętrznego.

Informacje przedstawione w piśmie Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji z dnia 12 marca 2009 r. pozwalają na uznanie sprawy realizacji wniosków za załatwioną pozytywnie. Prace legislacyjne dotyczące zagadnień wskazanych w prowadzonej korespondencji zostały podjęte w ramach projektowanej ustawy Prawo nieletnich (wraz z aktami wykonawczymi) i są w toku uzgodnień wewnątrzresortowych. Pozostałe nieprawidłowości objęte zostały działaniami naprawczymi podejmowanymi w ramach sprawowanego nadzoru zwierzchniego i bezpośredniego.

Zgromadzony materiał podczas wizytacji oraz w ramach prowadzonej korespondencji między Biurem Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Departamentem Wykonania Orzeczeń i Probacji pozwala na stwierdzenie, iż deklarowane i podejmowane działania w trybie nadzoru są prawidłowe i rokują pozytywnie.

mgr Wojciech Jodko

Główny specjalista